

نحوه انجام تحقیقات اجتماعی

ترز ال. بیکر

ترجمه هوشنگ نایبی

نشرنی

سرشناسه:	Baker, Theres I.
عنوان و پدیدآور:	نحوه انجام تحقیقات اجتماعی / نرزال بیکر، ترجمه هوشنگ ناییبی.
مشخصات نشر:	تهران، نی، ۱۳۸۶.
مشخصات ظاهری:	ذ، ۵۹۶ ص.؛ جدول، نمودار.
شابک:	ISBN 978-964-312-912-5
یادداشت:	فیبا
یادداشت:	عنوان اصلی: <i>Doing social research</i> , c1994
یادداشت:	چاپ هشتم: ۱۳۹۴
یادداشت:	کتابنامه: ص. [۵۵۱]، ۵۵۷.
یادداشت:	واژه‌نامه.
موضوع:	علوم اجتماعی - تحقیق.
شناسه افزوده:	ناییبی، هوشنگ، ۱۳۳۹ - مترجم.
رده‌بندی کنگره:	۱۳۸۵ ن ۳ ۹ ب / H۶۲
رده‌بندی دیویی:	۳۰۰/۷۲
شماره کتابخانه ملی:	م ۸۵-۲۲۷۳۴

قیمت: ۲۶۰۰۰ تومان

نشرنی

نحوه انجام تحقیقات اجتماعی

ترزا ال. بیکر

مترجم: هوشنگ ناییبی

چاپ هشتم، تهران، ۱۳۹۴

تعداد: ۱۵۰۰ نسخه

لیتوگرافی: باختر

چاپ: اکسیر

ناظر چاپ: بهمن سراج

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزفاً،
به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی)
بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

شابک ۵ ۹۱۲ ۳۱۲ ۹۶۴ ۹۷۸

www.nashreny.com

فهرست

توضیح مترجم
دیباچه

۳
۱

بخش اول: شکل و محتوای تحقیقات اجتماعی

۵

مقدمه: هنر تحقیق اجتماعی

۸

مشکلات شخصی منبعی برای تحقیقات اجتماعی

۱۰

سازمان‌های منبعی برای تحقیقات اجتماعی

۱۲

تحقیق اجتماعی به منزله هنر

۱۸

منابع تکمیلی

۲۰

فصل اول: تنوع تحقیقات علمی اجتماعی

۲۰

مقدمه

۲۴

پیمایش

۲۴

مطالعات آزمایشی

۴۰

مطالعات میدانی

۴۸

ویژگی‌های تحقیقات علمی اجتماعی

۵۳

مرور

۵۴

اصطلاحات کلیدی

۵۴

تمرین

۵۵

منابع تکمیلی

۵۶

فصل دوم: علم تحقیق اجتماعی

۵۶

مقدمه

۵۶

مرز علم

۶۳

اخلاق علمی

۶۵

مدل علمی

۷۳

عقلانیت علم

۷۴

مرور

۷۴

اصطلاحات کلیدی

۷۵	تمرین
۷۶	منابع تکمیلی
۷۷	فصل سوم: استفاده و سوءاستفاده از تحقیقات اجتماعی
۷۷	مقدمه
۷۸	استفاده از تحقیقات اجتماعی
۸۱	سوءاستفاده از تحقیقات اجتماعی
۹۱	ملاحظات اخلاقی
۹۶	رهنمود
۹۶	مروری بر استفاده و سوءاستفاده از تحقیقات
۹۷	مرور
۹۸	اصطلاحات کلیدی
۹۷	تمرین
۹۸	منابع تکمیلی
۹۹	بخش دوم: طرح تحقیق
۱۰۰	فصل چهارم: تعیین موضوع تحقیق و طرح برنامه تحقیق
۱۰۰	مقدمه
۱۰۰	منابع انتخاب موضوع
۱۰۴	نحوه تعمیق شناخت موضوع
۱۰۹	تبدیل موضوع به مسأله قابل تحقیق
۱۱۱	دلایل تحقیق درباره موضوعی معین
۱۱۲	افراد یا موردهای تحقیق - واحدهای تحلیل
۱۱۵	زمان تحقیق
۱۲۰	تهیه طرح تحقیق
۱۲۰	مراحل یازده گانه طرح تحقیق:
۱۲۵	مرور
۱۲۶	اصطلاحات کلیدی
۱۲۶	تمرین
۱۲۷	منابع تکمیلی
۱۲۸	فصل پنجم: مفاهیم و عملیاتی کردن و سنجش متغیرها
۱۲۸	مقدمه
۱۲۸	مفاهیم

۱۳۰	عملیاتی کردن تعاریف
۱۳۲	عملیاتی کردن و سنجش
۱۳۶	سنجش متغیرها
۱۳۶	تعریف سنجش
۱۳۸	اعتبار
۱۴۲	پایایی
۱۴۶	انواع متغیرها
۱۴۹	سطوح سنجش
۱۵۴	سنجش شش متغیر عام تحقیقات اجتماعی
۱۵۸	مرور
۱۵۹	اصطلاحات کلیدی
۱۶۰	تمرین
۱۶۰	منابع تکمیلی
۱۶۲	فصل ششم: نمونه گیری
۱۶۲	مقدمه
۱۶۳	ارزش نمونه گیری خوب
۱۶۴	نحوه نمونه گیری احتمالی
۱۷۱	اصطلاحات نمونه گیری
۱۷۲	جامعه آماری، چهارچوب نمونه گیری، نمونه
۱۷۴	طرح ریزی نمونه احتمالی
۱۷۴	روش های انتخاب نمونه احتمالی
۱۸۸	نمونه گیری غیر احتمالی
۱۹۱	طرح نمونه گیری به اقتضای تحقیق
۱۹۲	مرور
۱۹۲	اصطلاحات کلیدی
۱۹۴	تمرین
۱۹۴	منابع تکمیلی
۱۹۵	بخش سوم: روش های تحقیق اجتماعی
۱۹۶	فصل هفتم: تحقیقات پیمایشی
۱۹۶	مقدمه
۱۹۷	علم و هنر پیمایش
۲۰۰	اجزای کلی تحقیق پیمایشی

۲۰۱	اجرای پیمایش: چهار مثال
۲۰۴	طرح پرسشنامه
۲۱۶	طرح مصاحبه حضوری
۲۲۶	طرح پیمایش تلفنی
۲۳۴	مصاحبه تلفنی با کمک کامپیوتر
۲۳۴	پیمایش در چه زمینه‌ای مناسب است؟
۲۳۵	مرور
۲۳۷	اصطلاحات کلیدی
۲۳۷	تمرین
۲۳۸	منابع تکمیلی
۲۳۹	فصل هشتم: آزمایش
۲۳۹	مقدمه
۲۳۹	علم و هنر آزمایش
۲۴۴	انواع آزمایش
۲۴۶	دو آزمایش متضاد
۲۵۱	موانع اعتبار آزمایش
۲۵۷	روز بعد: آزمایش فرضی
۲۵۹	اجزای کلی آزمایش
۲۶۳	طرح‌های آزمایش
۲۷۰	آزمایش در چه زمینه‌ای مناسب است؟
۲۷۱	مرور
۲۷۲	اصطلاحات کلیدی
۲۷۳	تمرین
۲۷۴	منابع تکمیلی
۲۷۵	فصل نهم: تحقیقات میدانی و مطالعات مشاهده‌ای
۲۷۵	مقدمه
۲۷۶	تحقیق میدانی و مورد پژوهشی
۲۷۶	انسان‌شناسان و تحقیق میدانی
۲۷۷	علم و هنر تحقیق میدانی
۲۷۹	اجزای کلی مطالعه میدانی
۲۸۶	طرح مطالعه میدانی
۲۹۴	تحلیل نتایج
۲۹۵	اعتبار و پایایی در مطالعات میدانی

۲۹۸	جامعه‌شناسی تصویری
۳۰۰	مطالعه میدانی در چه زمینه‌ای مناسب است
۳۰۱	مرور
۳۰۲	اصطلاحات کلیدی
۳۰۳	تمرین
۳۰۳	منابع تکمیلی
۳۰۵	فصل دهم: روش‌های تحلیل داده‌های موجود
۳۰۵	مقدمه
۳۰۶	علم و هنر تحلیل داده‌های موجود
۳۰۷	تحلیل ثانوی
۳۱۲	اجزای تحلیل ثانوی
۳۱۵	تحلیل ثانوی در چه زمینه‌ای مناسب است
۳۱۵	تحلیل محتوا
۳۱۷	چهار مثال از تحلیل محتوا
۳۲۰	اجزای تحلیل محتوا
۳۲۳	تحلیل محتوا در چه زمینه‌ای مناسب است
۳۲۳	سنجش‌های غیرمخل
۳۲۴	انواع سنجش‌های غیرمخل
۳۲۶	سنجش غیرمخل در چه زمینه‌ای مناسب است
۳۲۶	مطالعات تاریخی
۳۲۸	دو مطالعه تاریخی
۳۳۰	اجزای تحقیق تاریخی
۳۳۲	تحقیق تاریخی در چه زمینه‌ای مناسب است
۳۳۳	تحلیل آمارهای موجود
۳۳۵	اجزای تحلیل آمارهای موجود
۳۳۷	تحلیل آمارهای موجود در چه زمینه‌ای مناسب است
۳۳۷	مسائل تحلیل آمارهای موجود
۳۳۸	مرور
۳۳۹	اصطلاحات کلیدی
۳۴۰	تمرین
۳۴۰	منابع تکمیلی
۳۴۱	فصل یازدهم: تحقیقات ارزیابی
۳۴۱	مقدمه

۳۴۲	چهار مثال از طرح‌های ارزیابی
۳۴۶	اجزای طرح تحقیق ارزیابی
۳۵۱	انواع طرح‌های ارزیابی
۳۵۴	معرف‌های اجتماعی
۳۵۸	تحقیق ارزیابی در چه زمینه‌ای مناسب است
۳۵۹	مرور
۳۶۰	تمرین
۳۶۱	اصطلاحات کلیدی
۳۶۱	منابع تکمیلی

۳۶۳ بخش چهارم: تحلیل داده‌های تحقیق اجتماعی

۳۶۵	فصل دوازدهم: آماده‌سازی داده‌ها
۳۶۵	مقدمه
۳۶۶	لزوم دقت
۳۶۷	تشکیل نظام کدگذاری
۳۷۷	فرایند انتقال داده‌ها
۳۷۹	کامپیوتر و پردازش داده‌ها
۳۸۱	تشکیل فایل داده‌های کامپیوتری
۳۸۴	دستکاری داده‌ها پیش از تحلیل
۳۸۶	مرور
۳۸۶	اصطلاحات کلیدی
۳۸۷	تمرین
۳۸۸	منابع تکمیلی

۳۸۹	فصل سیزدهم: تحلیل داده‌ها
۳۸۹	مقدمه
۳۹۰	میزان رابطه در تحلیل دو متغیره
۳۹۱	تحلیل داده‌ها در تحقیق عللی بزهکاری
۴۰۰	تحلیل داده‌های مثال ویژه این کتاب
۴۰۶	تحلیل‌های یک متغیره
۴۱۳	مرور
۴۱۳	اصطلاحات کلیدی
۴۱۴	تمرین
۴۱۴	منابع تکمیلی

۴۱۵	فصل چهاردهم: تحلیل‌های دو متغیره و سه متغیره
۴۱۵	مقدمه
۴۱۶	اصطلاحات مختلف جدول دو متغیره
۴۱۶	تحلیل‌های دو متغیره
۴۲۴	تحلیل‌های سه متغیره
۴۳۲	تشریح
۴۴۳	مرور
۴۴۴	اصطلاحات کلیدی
۴۴۵	تمرین
۴۴۶	منابع تکمیلی
۴۴۷	فصل پانزدهم: شاخص‌ها و مقیاس‌ها
۴۴۷	مقدمه
۴۴۸	تعاریف اصلی
۴۵۰	ویژگی شاخص‌ها
۴۵۹	مقیاس
۴۶۸	استفاده از مقیاس‌ها و شاخص‌های موجود
۴۷۳	استفاده از شاخص یا مقیاس در چه زمینه‌ای مناسب است
۴۷۳	مرور
۴۷۴	اصطلاحات کلیدی
۴۷۵	تمرین
۴۷۵	منابع تکمیلی
۴۷۶	فصل شانزدهم: آمار مقدماتی در تحقیقات اجتماعی
۴۷۶	مقدمه
۴۷۷	کاربرد درست و کاربرد غلط آمار
۴۷۷	مروری بر سنجش و مفاهیم آماری
۴۸۲	توصیف رابطه متغیرها
۴۸۳	اندازه‌های پیوستگی
۴۹۴	آمار استنباطی
۴۹۷	کامپیوتر و آمار
۴۹۸	آزمون آماری در مطالعه فعالیت ورزشی در دبیرستان
۵۰۵	مرور
۵۰۶	اصطلاحات کلیدی
۵۰۷	تمرین

۵۰۸	منابع تکمیلی
۵۱۰	فصل هفدهم: ارائه نتایج تحقیق
۵۱۰	مقدمه
۵۱۰	شکل‌های مختلف ارائه تحقیق
۵۱۶	محور اصلی مقاله
۵۱۸	تنظیم گزارش تحقیق دانشجویی
۵۲۳	در انتهای تحقیق
۵۲۴	مرور
۵۲۵	اصطلاحات کلیدی
۵۲۵	تمرین
۵۲۵	منابع تکمیلی
۵۲۶	ضمیمه الف: استفاده از کتابخانه برای تحقیق اجتماعی
۵۲۶	مقدمه
۵۲۶	استفاده از فهرست کارت‌ها برای یافتن مطالب
۵۲۷	طرق پیدا کردن مطالب مربوط
۵۲۷	مرور کتاب‌ها
۵۲۹	کتابنامه
۵۲۹	کتاب‌های راهنما و دایرة‌المعارف‌های خاص
۵۲۹	مقالات نشریات
۵۳۴	منابع چاپ نشده: رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها
۵۳۶	ضمیمه ب: جدول اعداد تصادفی توزیع کی دو
۵۳۸	ضمیمه ج: تشکیل جداول کامپیوتری این کتاب با استفاده از برنامه SPSS^x
۵۳۸	مقدمه
۵۳۹	نحوه نوشتن فرمان‌های SPSS ^x
۵۴۰	انتقال داده‌ها به برنامه SPSS ²
۵۴۱	نامگذاری داده‌ها
۵۴۳	فرمان‌های دستکاری داده‌ها
۵۴۵	نامگذاری متغیرهای تجدید کدگذاری شده
۵۴۶	فرمان توزیع فراوانی
۵۴۶	فرمان توصیف کلی
۵۴۷	فرمان جدول‌بندی تقاطعی
۵۴۸	فرمان ضریب همبستگی پیرسون (r)

۵۵۱

منابع

۵۵۹

فرهنگ اصطلاحات

۵۷۷

واژه‌نامه انگلیسی - فارسی

۵۸۳

نمایه

www.ketab.ir

توضیح مترجم

ترز بیکر فارغ‌التحصیل دانشگاه شیکاگو، دانشیار و رئیس سابق گروه جامعه‌شناسی دانشگاه دی پال (Depaul) و مدیر مرکز مطالعات حوزه شیکاگو و مدیر برنامه مطالعات شهری است و از ۱۹۷۵ به تدریس روش تحقیق در همین دانشگاه اشتغال دارد. وی همچنین مشاور سردبیر نشریه جامعه‌شناسی معاصر و فصلنامه جامعه‌شناسی و عضو هیئت تحریریه جامعه‌شناسان امریکا و جنسیت و جامعه است. این اثر ماحصل سال‌ها تدریس روش تحقیق، تجربه انجام تحقیقات مختلف و تبادل نظر با اساتید و محققان اجتماعی و سودجستن از توصیه‌های آنهاست. سوای گستردگی مباحث کتاب که از فهرست بلند آن پیداست از مهم‌ترین ویژگی‌های آن تلفیق تشریح روش‌ها و فنون تحقیق با نمونه و مثال‌های فراوانی از تحقیقات سایر پژوهندگان است. همان‌گونه که نویسنده خود در «دبیاچه» کتاب تأکید می‌کند: «مطالعه دقیق شیوه پیشبرد تحقیقات و یافته‌های آنها همانا کلید درک روش و فنون تحقیق اجتماعی... است». ارائه مثال در مورد هر روش و شیوه تحقیق، تشریح روش‌های تحقیق را از حالت انتزاعی و خشک و بیروح بیرون آورده، خواننده را در جریان عمل تحقیقات گوناگون قرار می‌دهد و بدین‌سان خواننده با ملاحظه تحقیقات پژوهشگران به نحو بهتری با خیم‌وچم کار تحقیق آشنا شده، در انجام تحقیق اجتماعی تبحر می‌یابد.

ویژگی دیگر این کتاب انسجام و یکپارچگی آن است. کتاب به چهار بخش همبسته تقسیم شده است. بخش اول به معرفی مبانی تحقیق اجتماعی اختصاص دارد؛ منشأ تحقیق اجتماعی، طرح مسئله تحقیق، روش‌های اصلی تحقیق اجتماعی، شماری از تحقیقات کلاسیک، دستاوردهای تحقیقات اجتماعی، درجه علمی بودن آنها و غیره. در بخش دوم طرح تحقیق به میان می‌آید؛ اجزای طرح تحقیق، نحوه تحقیق‌پذیر کردن موضوعات، مفاهیم و عملیاتی کردن و سنجش آنها، نحوه انتخاب موردها (افراد) تحقیق و نمونه‌گیری. بخش سوم به تشریح مبسوط روش‌های تحقیق اختصاص دارد: پیمایش، آزمایش، مطالعه میدانی و تحلیل داده‌های موجود (تحلیل محتوا)، تحقیق تاریخی، ارزیابی... (در بخش چهارم تحلیل داده‌ها به میان می‌آید: دسته‌بندی و تنظیم داده‌ها،

پردازش کامپیوتری، تحلیل جداول یک متغیره، دومتغیره و...، شاخص‌های اجتماعی، آماره‌های اساسی و سرانجام جمع‌بندی و تهیه گزارش تحقیق.

گو این‌که این اثر اساساً به منزله کتاب درسی روش تحقیق در سطح دوره کارشناسی رشته‌های علوم اجتماعی تنظیم شده است اما وجود ویژگی‌های مزبور و خاصه ارائه مثال‌هایی از تحقیقات اجتماعی آن را درخور توجه و مطالعه محققان و دست‌اندرکاران پژوهشی هم می‌سازد. کتاب از نثر روان و سلیسی برخوردار است که امیدوارم کاستی‌های ترجمه خلیلی بر آن وارد نساخته باشد.

در اینجا لازم است از آقای دکتر کریم منصورفر استاد دانشگاه تهران تشکر کنم که در زمینه جایگزینی پاره‌ای اصطلاحات آماری با گشاده‌روی با اینجانب کمک کردند. و نیز پیشاپیش مراتب سپاسگزاری خود را به خوانندگان نکته‌سنجی که با بدل توجه کاستی‌های ترجمه را آشکار ساخته با مساعدت به تصحیح آنها در چاپ‌های بعدی، مترجم را قرین منت خویش می‌سازند اعلام نمایم.

سرانجام باید از همسر مریضه حسینی قدردانی کنم که علاوه بر همراهی صبورانه و تأمین آرامش و سکوت خانه و محیط کار با نوشتن زیرنویس‌ها و ترسیم جداول و تهیه واژه‌نامه و یازخوانی متن و ارائه تذکرات ارزنده در ترجمه این اثر سهم است.

هوشنگ نایبی